

ՄԱՇՏՈՑԻ ԱՐՁԱԳԱՆԳ

Հայ. Առաք. Սուրբ Յակոբ Մայր Եկեղեցու Կիրակնօրեայ Դպրոցի Պարբերաթերթ

Ժ. ՏԱՐԻ ԹԻԻ 2

Հոկտեմբեր 2002

Մեր խօսքը

Ամէն տարի, Հոկտեմբեր ամսուան ընթացքին կը յիշատակուի այն հրաշալի թուականը ուր Մեսրոպ Մաշտոց հայ ժողովուրդը օժտեց իւրայատուկ գիրերով ու անոր տուալ յատկանշաւու առիթ, պատմութեան ու մարդկութեան կտակ ձգելով հայ ինքնատիպ գրականութիւն: Օրին հիանալի ու անգնահատելի արժէք ներկայացնող գիրերու գիտին հետեւեցան թարգմանութեան, գրական ստեղծագործութեան բերրի տարիներ եւ զարկ տրուեցաւ հայերէն լեզուով գրուած ու անլի ուշ տպուած գիրքերուն: Ընթերցանութիւնը հայ ժողովուրդին բացառիկ առիթը տուաւ բացուելու դէպի գիտութիւն, յառաջդիմութիւն եւ ծաղկում:

Այսօր սակայն, գիրքը իբր առարկայ իր փառքի օրերը չ'ապրիր: Իբր հաղորդակցութեան, անլի ճիշդը գիտութեան աղբիւր, մարդիկ կը դիմեն այլ միջոցներու, ի մասնաւորի համացանցին: Այս երեւոյթը անխուսափելի է: Փորձել անոր դէմ կանգնիլը անելորդ ճիգերու վատնում կը նկատուի: Գանգատիլը թէ հայ մանուկը, պատանին կամ չափահասը հայ գիրքը մէկ կողմ ձգած համացանցով կը զբաղի՝ զուր է: Սակայն պէտք չէ մտածել որ համացանցի մուտքը հայուն կեանքէն ներս պատճառ է որ ան երկրորդական նկատէ հայերէն լեզուն ու գրականութիւնը որովհետեւ կայ պարզ եւ տրամաբանական մէկ ձեւ որով այս երկուքը կարելի է մէկ տեղ համադրել.- Համացանցի վրայ կայքէջներ, ամբողջութեամբ հայերէն լեզուով:

Այս գաղափարին հաւատացող իբր մէկ դպրոց, մենք կը մշակենք մեր կայքէջը հայերէն լեզուով: Մեր կայքէջը այցելող Հայը շփման մէջ կը մնայ իր մայրենի լեզուին հետ որովհետեւ հոն կը կարգաւ գրեթէ ամբողջութեամբ հայերէն լեզուով գրականութիւն: Այժմէական այս աշխատակերպը որդեգրելով մենք չենք դադրիր յարգելէ Մեսրոպ Մաշտոցի յիշատակն ու ժառանգը, այլ առիթ կը ստեղծենք որ 1500 տարեկանէ անլի հաշուող հայերէն լեզուն յաջողի քայլ պահել արդի դարուս հետ:

Բովանդակութիւն

– Եթէ կ'ուզես գիտնալ թէ Աստուած ի՞նչ կ'ուզէ քեզմէ.....	2
– Գիւտ խաչ	2
– Հսկան.....	3
– Մեսրոպ Մաշտոց	4
– Հայ լեզուն տունն է հայուն.....	5
– Խօսքեր Ղազարոս Աղայեանէն...	5
– Երկրորդ կամ կրօններ թարգմանիչներ	6
– Յատուկ պատրաստութեամբ խաչքառ	6
– Ո՞րն է ճիշդ պատասխանը.-	
– Մանկապարտէզի անկիւն.....	7
– Նախակրթարանի անկիւն.....	8
– Երկրորդականի անկիւն	9
– Ընդհանուրի անկիւն	10
– Չորս Սուրբ Աւետարանիչներ.....	11
– Կիրակնօրեան՝ նկարներով	13
– Կարճ լուրեր կիրակնօրեայէն	14

Ո՛րք մէկուն չարիքին չարիքով մի՛ հատուցանէք: Ջանացէք ընել այն ինչ որ բոլոր մարդոց աչքին բարի է: Որքան կրնաք ամէնուն հետ խաղաղ ապրեցէք: Սիրելիներ, երբեք դուք անձամբ վրէժ լուծելու մասին մի՛ մտածէք, այլ ձգեցէք որ Աստուծոյ բարկութիւնը ընէ ատիկա... Մի՛ պարտուիր չարէն, այլ՝ բարիով **յարդէ** չարին:

Հոռմայեցիներ 12

Եթէ կ'ուզես գիտնալ թէ Աստուած ի՞նչ կ'ուզէ քեզմէ, կարդա՛ Հոռոմայեցիներուն 12-րդ գլուխը

Ապրիլ Աստուծոյ ծառայութեան մէջ

Ինծի տրուած Աստուծոյ շնորհքով հետեւեալ պատուէրը կուտամ իրաքանչիւրիդ.- Մեծամիտ մի՛ ըլլաք. ընդհակառակը, միշտ համեստ եղէք եւ միայն Աստուծմէ ձեզի տրուած հաւատքին չափով գնահատեցէք դուք ձեզ: ... Աստուծոյ շնորհքը իրաքանչիւրիս տարբեր պարգեւ մը տուած է, որ պէտք է գործած ենք: Եթէ մարգարէութեան պարգեւը ունինք, պէտք է պատգամենք մեր հաւատքին համեմատ: Եթէ ծառայելու շնորհքը տրուած է, պէտք է ծառայենք: Եթէ ուսուցանելու ձիրքը ունինք, պէտք է ուսուցանենք: Եթէ յորդորելու կարողութիւնը ունինք, պէտք է յորդորենք: Իր ունեցածը ուրիշներուն բաժնողը առատօրէն թող բաշխէ: Վերակացու եղողը եռանդագին թող աշխատի: Ողորմութիւն ընողը խնդութեամբ թող ընէ:

Ձեր սէրը թող անկեղծ ըլլայ: Ատեցէ՛ք ինչ որ չար է եւ բարիին կառչած մնացէք: Եղբօր պէս իրար սիրեցէք գորովանքով: Յարգելու մէջ իրար գերազանցեցէք: Եռանդագին աշխատեցէք առանց ծուլանալու: Ջերմեռանդ հոգիով Տիրոջ ծառայեցէք: Յոյսով ուրախացէք, նեղութեանց մէջ համբերող եղէք, յարատեւ աղօթեցէք: Կարիքի մէջ եղող եղբայրներուն օգնեցէք եւ միշտ հիւրասէր եղէք: ... Մեծամիտ մի՛ ըլլաք, խոնարհ մարդոց ալ ընկերութիւն ընելու զիջեցէք եւ դուք ձեզ իմաստուն մի՛ համարէք:

Ոեւէ մէկուն չարիքին չարիքով մի՛ հատուցանէք: Ջանացէք ընել այն ինչ որ բոլոր մարդոց աչքին բարի է: Որքան կրնաք ամենուն հետ խաղաղ ապրեցէք: Սիրելիներ, երբեք դուք անձամբ վրէժ լուծելու մասին մի՛ մտածէք, այլ ձգեցէք որ Աստուծոյ բարկութիւնը ընէ ատիկա... Մի՛ պարտուիր չարէն, այլ՝ բարիով յաղթէ չարին:

Գիւտ Խաչի

Քրոստոնէական տօներու մէջ յատուկ տեղ կը գրաւէ Գիւտ Խաչի տօնը: 313 թուին, Միլանոյի հրովարտակով, երբ քրիստոնէական երուն արտօնուեացաւ ազատօրէն պաշտել նոր կրօնը, քրիստոնէութիւնը, Երուսաղէմը դարձաւ քրիստոնէականներուն ուխտավայրը: Աշխարհի չորս կողմէն քրիստոնէաներ ուխտի կ'երթային Երուսաղէմ:

326 թուին, այս ուխտաւորներուն մէջ էր նաեւ Կոստանդինոս կայսեր մայրը, Հեղինէ թագուհին: Ան կ'ուզէր գտնել Յիսուսի խաչափայտը որ կորսուած էր: Ուստի, ան բարձրացաւ Գողգոթա լեռը: Այդ ժամանակ Գողգոթան կը գործածուէր իբրեւ աղբատեղի:

Հեղինէ թագուհին պեղել կու տայ այն տեղը ուր կ'ենթադրէին որ պիտի գտնեն Յիսուսի խաչափայտը: Անոր ենթադրութիւնը ճիշդ դուրս կու գայ եւ փորուած տեղէն ի յայտ կու գան երեք խաչափայտեր: Որպէսզի գիտնան թէ ո՞րն է Յիսուսի խաչափայտը, իրաքանչիւրը առանձնաբար կը դնեն մեռած մանուկի մը դիակին վրայ: Երբ Յիսուսի խաչափայտը կը մօտեցնեն մանուկին, ան յարութիւն կ'առնէ: Այսպիսով կը գիտցուի Յիսուսի խաչափայտը, որ հետագային փոքր մասերու կը վերածեն ու կը բաժնեն եկեղեցիներուն:

Հսկան

Երեւանի մէջ յատուկ գրադարան մը կայ, որ կը կոչուի Մատենադարան: Ան իր նմանը չունի ամբողջ աշխարհի մէջ: Այնտեղ կը պահուին միայն ձեռագիր մատենաներ:

Տեսակ-տեսակ մատենաներ կան Մատենադարանին մէջ. ամէնքն ալ շատ արժէքաւոր են: Բայց ամենէն հետաքրքրական երկու մատենաները գիտէ՞ք որոնք են. աշխարհի ամենէն մեծ ձեռագիր մատենանը՝ հսկան եւ ամենէն փոքրը՝ թզուկը:

Հսկան որ ծանօթ է «Մշոյ ճառընտիր» անունով կը կշռէ 30 քիլօ... առանց կողքի: Անոր մէկ էջը շինուած է գրեթէ մէկ հորթի կաշիէ եւ ունի 700 էջեր... Վարդան Կարնեցի անունով գրիչը երեք տարի աշխատած է որ այս մատենանը ընդօրինակէ եւ անոր էջերը նկարներով զարդարած է Ստեփանոս:

1002 թուականին, հսկան կը պատկանէր հայ մարդու մը: Սելճուք թուրքերը կը գողնան զայն ու երկու տարի ետք կը ծախեն դրացի հայ գիւղացիներու 4000 ոսկիի: Գիւղացիները դրամահաւաք կ'ընեն, հսկան կը գնեն ու զայն կը պահեն Մուշ քաղաքի Սուրբ Առաքելոց վանքին մէջ: 700 տարիներ շարունակ հսկան կը մնայ

հոն:

1915-ին թուրքերը կը սկսին ջարդել հայերը: Երկու հայ կիներ որոնք կը փախչէին թուրքերէն կը պահուրտին Ս. Առաքելոց վանքին ւերակներուն մէջ: Յանկարծ, փլած պատերուն

տակ ի՞նչ տեսնեն... մեր հսկայ մատենան: Այս երկու կիները կ'որոշեն իրենց հետ փախցնել եւ ազատել թանկագին ձեռագիրը: Եւ որովհետեւ ան շատ ծանր էր, զայն կը կիսեն երկուքի ու ամէն մէկը անկէ բաժին մը կը շալկէ ու ճամբայ կ'ելլեն:

Չենք գիտեր թէ ի՞նչ պատահեցաւ այդ երկու հայուհիներուն: Միայն գիտենք թէ այս կամ այն ձեւով հսկային մէկ բաժինը կը բերուի մատենադարան: Տարիներ շարունակ ոչ ոք կը գիտնայ թէ միւս կէտը ո՞ր է: Օրն մըն ալ մէջտեղ կ'ելլէ որ հսկային երկրորդ մասը թաղուած է Էրզրում քաղաքի հայկական եկեղեցիի բակի հողին տակ: Վերջապէս, այս նշանաւոր մատենանի երկու կէտերը դարձեալ կը միանան իրարու...

Այսօր, աշխարհի ամէն կողմէն մարդիկ կ'այցելեն «հսկային», կը լսեն անոր պատմութիւնը ու կը հիանան զայն ազատող երկու հայուհիներուն քաջութեան վրայ:

Միջնադարեան Հայ
Ձեռագիր
12-րդ դար

Մագաղաթ

Մեսրոպ Մաշտոց

Մեր այբուբենի հայրը, Մեսրոպ Մաշտոց ծնած է մօտաւորապէս 360 թուին Տարօն նահանգի Հացեկաց գիւղը:

Հայաստանի մէջ ան ստացած էր յունական կրթութիւն, բայց լաւ գիտէր նաեւ պարսկերէն, ասորերէն եւ վրացերէն:

Սկիզբը, ան մտած էր Հայաստանի թագաւորին ծառայութեան մէջ, բայց 30 տարեկանին կը դառնայ հոգեւորական, կը նուիրուի ժողովուրդի ծառայութեան եւ կը մտահոգուի Հայաստանի պարզած վիճակով:

Այս տարիներուն, մեր երկիրը քաղաքականապէս բաժնուած էր երկու մասի: Արեւելեան մասը կը գտնուէր պարսկական գերիշխանութեան տակ, արեւմտեանը՝ յունական: Մէկ մասէն ներս կը տարածուէին պարսկական լեզուն, մշակոյթը, սովորութիւնները. միւսէն ներս՝ յունականը: Հայաստանի այս երկու մասերը հետզհետէ կը խորթանային իրարմէ եւ ենթարկուած էին իրենց ինքնութիւնը կորսնցնելու վտանգին: Եկեղեցական գիրքերն իսկ յունարէն կամ ասորերէն էին, ժամերգութիւնը կը կատարուէր ժողովուրդին համար անհասկնալի այդ լեզուներով:

Մեսրոպ Մաշտոց համոզուած էր որ այս վտանգներուն դէմ պայքարելու համար անհրաժեշտ էր հայերէն այբուբեն ունենալ, որպէսզի գիրքերը գրուէին հայերէնով, կրօնական արարողութիւնները կատարուէին հայերէնով: Կրօնական, լեզուական եւ մշակութային կեանքէն ներս հայերէն լեզուն գործածելով, կարելի պիտի ըլլար միացնել քաղաքականապէս երկուքի բաժնուած հայութիւնը:

Մեսրոպ Մաշտոց իր միտքերը կը յայտնէ օրուան կաթողիկոս Սահակ Պարթեւին ու Վոսմշապուհ թագաւորին որոնք անմիջապէս կը համաձայնին եւ Մեսրոպ Մաշտոցի պարտականութիւն կը յանձնեն լուծելու հայերէն գիրքեր ունենալու հարցը:

Ի վերջոյ, 405 թուին, Մեսրոպ կը ստեղծէ հայերէնի հնչիւնները ճշգրտօրէն արտայայտող տառեր եւ ասոնց անունները – այբ, բեն, գիմ, դա... Կը ճշդէ նաեւ ասոնց արժէքը որպէս թիւ- Ա=1, Ժ=10, Ճ=100, եւ այլն:

Բայց դեռ կը մնային լուծուելիք հարցեր: Օրինակի համար, հայերէնը յունարէնի պէս, ձախէն դէպի աջ գրել, թէ ասորերէնի պէս աջէն

ձախ: Մեսրոպ կ'որդեգրէ առաջին ձեւը: Ան կը ճշդէ նաեւ մեր լեզուին ուղղագրութեան հիմնական օրէնքները:

Գիրքերու գիտէն անմիջապէս ետք, Հայաստանի մէջ բացուեցան հայկական դպրոցներ. պատրաստուեցան թարգմանիչներ, որոնք հայերէնի թարգմանեցին Աստուածաշունչը եւ այլ գիրքեր. հայացուեցան եկեղեցական արարողութիւնները. Մեսրոպի աշակերտները գրեցին նոր գիրքեր. ստեղծուեցան ձեռագրեր ընդօրինակելու կեդրոններ եւ գրադարաններ:

Այս բոլորին հիմքը Մեսրոպ Մաշտոց դրաւ: «Ան իր ժամանակուայ բոլոր առաքինի մարդոց լաւագոյնն էր... Ան հրեշտակի դէմք ունէր, բեղումնաւոր միտք. պայծառ էր խօսքով, գործերով, ժուժկալ», կը վկայէ պատմահայր Մովսէս Խորենացի:

17 փետրուար 440-ին, երբ վրայ կը հասնի Մեսրոպ Մաշտոցի մահը, մեծ շուքով ու բազմութեամբ անոր մարմինը կը փոխադրեն Օշական: Մինչեւ այսօր Մեսրոպ Մաշտոցի գերեզմանը կայ եւ կը նկատուի սրբավայր: Մեր եկեղեցին՝ Մեսրոպ Մաշտոցը դասած է ազգային մեծ Սուրբերու շարքին: Իսկ բազմաթիւ հայ բանաստեղծներ հրաշունչ տողեր նուիրած են Մեսրոպ Մաշտոցի ու անոր կատարած գործի մեծ կարեւորութեան:

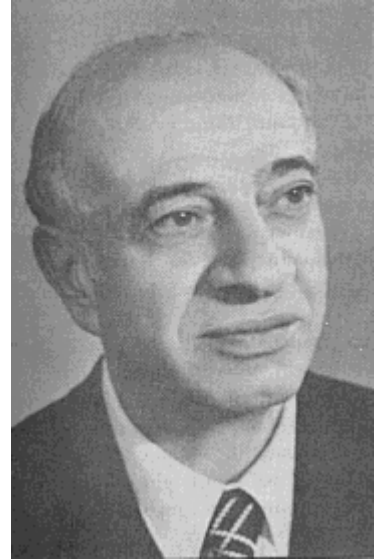
Հայ Լեզուն Տունն Է հայուն Մուշեղ Իշխան

Հայ լեզուն տունն է հայուն աշխարհիս չորս ծագերուն,
Ուր կը մտնէ ամէն հայ իբրեւ տանտէր հարազատ.
Կը ստանայ սէր ու սրնունդ, սրբոտի հպարտ ցնծութիւն,
Եւ բորեանէն ու բութէն հոն կը մնայ միշտ ազատ:

Քանի՛ դարեր եւ քանի՛ ճարտարապետ հանճարներ
Աշխատեցան անոր տալ վեհութիւն- գեղ ու պերճանք,
Քանի՛ գեղջուկ բանուորներ տքնեցան տիւ ու գիշեր,
Որոնք թաղուած են հիմա մոռացութեան մութին տակ:

Մշտանորոգ ու միշտ հին, ան կը տեսէ դարէ դար.
Իր ճրագները, միշտ լոյս, իր օճախին հուրը, վա՛ն.
Բարիքներով անըսպառ լեցուն ամբարն ու մառան:

Հո՛ն է միայն, որ կրնայ գտնել ամէն Հայ կրկին
Խաժամութիւն մէջ օտար կորսնցուցած իր հոգին,
Անցեա՛լն անհուն եւ ներկա՛ն, նոյնիսկ մթի՛ն ապագան...:

Իրարու միացուր այս բառերն ու անոնցմէ իւրաքանչիւրին յարմարող սահմանումը:

Գրիչ
Վանական
Հորթ
Մագաղաթ
Մատեան
Մատենադարան

Հորթի կամ գառնուկի մորթով շինուած գրելու կաշի
Հին գիրք
Կովու ձագ
Վանքի մէջ ապրող կրօնական
Ձեռագիր մատեան ընդօրինակող մարդ
Հոն ուր ձեռագիր մատեաններ պահուած են

Լուծում Սեպտեմբերի Խաչբառին

Խօսքեր Ղազարոս Աղայեանէն

Բաւական չէ ազգասէր եւ հայրենասէր ըլլալը: Պէտք է քիչ մըն ալ լեզուասէր ըլլալ. պէտք է սիրել, պաշտել, գգուել հարազատ լեզուն, այս սէրը միայն կը բանայ մեր առջեւ լեզուի անհատնում ճոխութիւնը, անոր նրբութիւնը եւ քաղցրութիւնը:

Եթէ բոլոր հայ մայրերն այնքան հայրենասէր եւ ազգասէր ըլլան, որ իրենց զաւակներուն հետ մայրենի լեզուով խօսին, անոնց սրտին մէջ ազգային պատուասիրութիւն ձգեն, հայրենիքի սէր, ալ այնուհետեւ ի՞նչ մահ կարող է սպառնալ մեզի:

Երկրորդ կամ կրտսեր թարգմանիչներ

Հայ գիրերու գիտէն ետք, Ս. Սահակի եւ Ս. Մեսրոպի հաստատած դպրոցներու մէջէն ընտրուեցան վաթսուց յառաջադէմ աշակերտներ եւ ղրկուեցան Աղեքսանդրիա, Բիզանդիոն եւ այլ մշակութային կեդրոն քաղաքներ, բարձրագոյն ուսմանց հետեւելու համար:

Արտասահման ղրկուած այդ սերունդը կոչուած է Երկրորդ կամ Կրտսեր թագմանիչներ: Անոնք իրենց ուսումը կատարելագործելէ ետք լծուած են նոր գիրքեր թարգմանելու եւ անոնց առընթեր արտադրած են անձնական հեղինակութիւններ:

Կրտսեր թարգմանիչներու սերունդին մէջ փայլուն դէմք է Մովսէս Խորենացի վարդապետը: Յետ մահու հայ ժողովուրդը անոր շնորհած է պատմահայր տիտղոսը, որովհետեւ ինք եղած է առաջին հայը որ ձեռնարկած է պատմագրելու հայոց պատմութիւնը սկիզբի օրերէն մինչեւ իր օրերը:

Մովսէս Խորենացի պտըտած է Հայաստանի բոլոր գաւառները ու շիման մէջ մտնելով բոլոր խաւերու մարդոց հետ, քաղած է անոնց ժողովրդական երգերը, բանահիւսութիւնները, հեքիաթները: Ան իր «Հայոց Պատմութիւնը» գիրքին մէջ հայ ժողովուրդին ծագումը ներկայացուցած է առասպելախառն դիցազգնավէպով եւ դրուագներով:

Կրտսեր թարգմանիչներէն է նաեւ Եղիշէ պատմիչ որ իր բարձրագոյն ուսումը ստացած է Աղեքսանդրիոյ մէջ: Հայաստան վերադարձին, որպէս քարտուղար, ծառայութեան մտած է հայոց սպարապետ Վարդան Մամիկոնեանի մօտ:

Եղիշէ ականատես եղած է Վարդանանց պատերազմին: Ասարայի ճակատամարտէն ետք ճգնողական կեանք վարած է, եւ այդ առթիւ գրած է «Վարդանի եւ հայոց պատերազմի մասին» գիրքը որ պանծացումն է Վարդանանց դիցազնամարտին:

Յատուկ պատրաստութեամբ խաչքառ

	1	2	3	4	5	6
1						
2						
3						
4						
5						
6						
7						
8						
9						

Հորիզոնական

- 1- Մարգարէի մը անունը
- 2- Ադամի կինը
- 3- բարի լուր մը տալ
- 4- Ոչ թէ բերէ
- 5- արիւնին ճամբան
- 6- պաշտպան
- 7- աղօթագիրք, հին կտակարանէն
- 8- ան
- 9- այբուբենի իններորդ գիրը

Ուղղահայեաց

- 1- ետեւ
- 2- գորշ գոյն - ետեւէն՝ զօրաւոր համակրանք
- 3- Բարի լուր
- 4- խորք- հայերէն գիր մը
- 5- էական բայէն
- 6- լեցուն

Մանկապարտեզի անկիւն

**Մկրտութիւն
Յովնաթան Յովնաթանեան**

1. Յիսուս քանի՞ տարեկան էր երբ մկրտուեցաւ:
 ա. 1   բ. 12
 գ. 30   դ. 33

2. Ի՞նչ էր զԻնք մկրտողին անունը:
 ա. Պետրոս   բ. Պօղոս
 գ. Յովհաննէս   դ. Յակոբոս

3. Յիսուս ո՞ր գետին մէջ մկրտուեցաւ:
 ա. Արաքս   բ. Յորդանան
 գ. Ախուրեան   դ. Հրազդան

4. Ո՞վ ճերմակ աղանիի պէս յայտնուեցաւ:
 -----

5. Հայերը, ո՞ր օրը կը տօնեն Յիսուսի ծնունդն ու մկրտութիւնը:

Սեպտեմբեր ամսուան պատասխանները

1. Մոգեր
2. Յիսուս
3. Ոսկի, Կնդրուկ եւ Զմուտս

Սեպտեմբեր ամսուան Մասնակցողներ

Սեւակ Պապիկեան
 Ռիթա Խշիշեան
 Կարինէ Կարապետեան
 Արազ Գաբթանճեան
 Մհեր Մատթէոսեան
 Կարպիս Կարապետեան
 Լոռի Չուխանեան
 Անի Չուխանեան

Նախակրթարանի անկիւն

1. Ի՞նչ էր Յիսուսի տարիքը երբ առաջին անգամ տաճար տարուեցաւ:

- ա. 5 օր
- բ. 40 օր
- գ. 6 ամիս
- դ. 1 տարի

2. Որո՞ւն քով տարին Յիսուսը:

- ա. Սիմէոն ծերունիին
- բ. Տէր Գառնիկին
- գ. Յովսէփին
- դ. Յովհաննէս Մկրտիչին

3. Յիսուս որո՞ւն կողմէ մկրտուեցաւ

- ա. Գրիգոր Լուսաւորիչ
- բ. Մարկոս առաքեալ
- գ. Յովհաննէս Մկրտիչ
- դ. Ներսէս կաթողիկոս

4. Ի՞նչ էր Յիսուսի առաջին փորձութիւնը

- ա. Սատանան ըսաւ «Եթէ Աստուծոյ որդի ես, դուն քեզ աշտարակէն վար նետէ»
- բ. Սատանան ըսաւ «Եթէ Աստուծոյ որդի ես, ըսէ որ այս քարերը հաց դառնան»
- գ. Սատանան ըսաւ «Ինձի երկրպագութիւն ըրէ»
- դ. Յիսուս փորձութիւն չունեցաւ

5. Որո՞նք էին Յիսուսի առաջին երկու աշակերտները

- ա. Յակոբոս եւ Յովհաննէս
- բ. Թովմաս եւ Մատթէոս
- գ. Անդրէաս եւ Պետրոս
- դ. Փիլիպպոս եւ Բարթողոմէոս

6. Ո՞ր գրուած է: «Ան որ իր խաչը չ'առնէր եւ ինձի չի հետեւիր, արժանի չէ ինձի:»

- ա. Յովհ. 12:24
- բ. Մատթ. 10:38
- գ. Դուկ. 12:4
- դ. Սաղմոս 62

7. Խաչվերաց կը նշանակէ.-

- ա. Խաչը վեր վերցնել:
- բ. Խաչը հպարտութեամբ եւ յաղթականօրէն վեր առնել:

գ. Խաչը խորանէն վերցնել:

դ. Խաչը եկեղեցոյ գմբէթին վրայ դնել:

8. Ո՞ր Սաղմոսէն բաժին մըն են հետեւեալ տողերը:

«Ան որ անմեղութեամբ կ'ապրի եւ արդարութիւն կը գործէ, ան՝ որուն սրտէն նշմարտութիւն կը բխի:»

- ա. Սաղմոս 115
- բ. Սաղմոս 25
- գ. Սաղմոս 51
- դ. Սաղմոս 15

9. Հայոց Այբուբենը գտած է

- ա. Գրիգոր Լուսաւորիչ
- բ. Մեսրոպ Մաշտոց
- գ. Վարդան Մամիկոնեան
- դ. Յիսուս

10. Ամբողջացու՛ր աղօթքը:

Յիսուս, խորհիլ, խօսիլ, գործել, բանից, գործոց, ողորմեա՛

Իմաստութիւն Հօր, ----- տո՛ւր ինձ իմաստութիւն, զբարիս ----- եւ ----- եւ ----- առաջի քո յամենայն ժամ. ի չար խորհրդոց, ի ----- եւ ի ----- փրկեա՛ զիս: Եւ ----- քո արարածոցդ, եւ ինձ բազմամեղիս:

Սեպտեմբեր ամսուան պատասխանները

- 1. բ. նազարէթ
- 2. Հայրս, Որդին, Հօրմէն, յայտնել
- 3. դ. Հերովդէայի աղջկան խնդրանքով
- 4. բ. Ծերմակ Աղաւնիի կերպարանքով
- 5. գ. կանայի մէջ
- 6. գ. Վաճառականներու ծախեցին
- 7. դ. սաղմոս 62
- 8. գ. Յովսէփ եւ մարիամ
- 9. բ. Բեթլեհեմ
- 10. դ. Մոգերը

Մասնակցողներ

Առէն Պապիկեան
 Դալար Գաբթանճեան
 Յարութ Փանոսեան
 Նաթալի Սեթեան
 Ռաֆֆի Խշիշեան
 Հրայր Մատթէոսեան, Ռուբէն Սեթեան

Երկրորդականի անկիւն

1. Ի՞նչ կը նշանակէ Եկեղեցի
 ա. Հաւատացեալներու կամ սուրբերու ժողով
 բ. Ծէնք, ուր հաւատացեալները կը հաւաքուին
 գ. Ծէնք, որուն վրայ խաչ կայ
 դ. Ծէնք, որուն մէջ խորան կայ

բ. Ամբակում 10:38
 գ. Նահում 12:4
 դ. Արդիա 2:4

2. Ո՞վ է հիմնադիրը եւ գլուխը Եկեղեցիին
 ա. Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ
 բ. Ս. Թադէոս Առաքեալ
 գ. Յիսուս Քրիստոս
 դ. Կաթողիկոսը

8. Հին կտակարանի մարգարէներէն ո՞վ մարգարէացաւ Ծաղկազարդին Յիսուսի յաղթական մուտքին մասին ըսելով «մեծապէս ուրախացիր, ով Սիոնի դուստրը . . . : Ահա քու թագաւորդ քեզի կու գայ: Անհկա արդար ու փրկիչ է, հեզ է, ու իշու վրայ հեծած եւ իշու ձագի, աւանակի » ծաղկազարդէն 500 տարի առաջ

ա. Ովսէ 5:2
 բ. Դանիէլ 10:38
 գ. Զաքարիա 9:9
 դ. Ամովս 2:4

3. Որո՞նք են Եկեղեցույ ներկայիս երկու մասերը
 ա. Գաւիթ եւ Խորան
 բ. Ներս եւ դուրս
 գ. Աջ եւ ձախ
 դ. Զինուորեալ եւ Յաղթական

9. Հին կտակարանէն ո՞ր մարգարէն կը խօսի Քրիստոսի կրելիք չարչարանքներուն, զոհաբերութեան, Հօր Աստուծոյ առջեւ կատարելիք քաւութեան, միջնորդութեան եւ թաղման պարագաներուն մասին

ա. Եսայի 53:5-12
 բ. Երեմիա 3:5-12
 գ. Եզրաս 3:5-12
 դ. Ամովս 5:5-12

4. Ամենասուրբ Երրորդութեան եւ միաստուածութեան երեք անձերը միասնաբար ո՞ր հանդիպեցան

ա. Բեթլեհէմի մէջ, Յիսուսի ծննդեան
 բ. Գողգոթայի լեռան վրայ
 գ. Յորդանանի մէջ, Յիսուսի մկրտութեան
 դ. Տաճարին մէջ

5. Հին կտակարանի մարգարէներէն ո՞վ մարգարէացաւ Յովհաննէս Մկրտիչի մասին իր ծնունդէն 300 տարի առաջ

ա. Մաղաքիա 3:1
 բ. Զաքարիա 4:1
 գ. Անգէ 2:1
 դ. Սոփոնիա 3:1

10. Դաւիթ մարգարէն Քրիստոսէ հազար տարի առաջ գրած է «Իմ անձս գերեզմանին մէջ պիտի չթողուս, ու քու սուրբիդ ալ ապականութիւն տեսնել պիտի չտաս» Յիսուսի յարութեան մասին

ա. Սաղմոս 15 (կամ 16) : 10
 բ. Սաղմոս 25 (կամ 26) : 10
 գ. Սաղմոս 105 (կամ 106) : 10
 դ. Սաղմոս 145 (կամ 146) : 10

6. Հին կտակարանի մարգարէներէն ո՞վ մարգարէացաւ «ահա կոյսը պիտի յղանայ եւ որդի մը ծնի, եւ զայն պիտի կոչեն Էմմանուէլ» Յիսուսի մասին իր ծնունդէն 700 տարի առաջ

ա. Եսայի 7:14
 բ. Երեմիա 10:38
 գ. Եզեկիէլ 12:4
 դ. Յովնան 2:4

7. Հին կտակարանի մարգարէներէն ո՞վ մարգարէացաւ «Եւ դուն Բեթլեհեմ . . . . . բայց քեզմէ պիտի ելլէ Ան, որ Իսրաէլի վրայ Իշխան պիտի ըլլայ . . . . .» Յիսուսի մասին իր ծնունդէն 700 տարի առաջ

ա. Միքա 5:2

Սեպտեմբեր ամսուան պատասխանները

1. ա. Նիկիա, Կ. Պոլիս, Եփեսոս
 2. բ. 451
 3. գ. 325
 4. դ. Մովսէս
 5. ա. Պողոս Առաքեալ
 6. գ. Թադէոս Առաքեալ
 7. ա. Թարգմանութիւններու Թագուհին
 8. գ. 1929
 9. գ. 1980
 10. բ. Մաքսաւոր

Մասնակցողներ
 Քրիստին Լոշխանեան
 Թալին Նայիմ
 Թամար Քեզիրեան

Ընդհանուրի անկիւն

1. Ո՞վ է հայ գիրերու գիտարար առաջին հայ ուսուցիչը:

- ա- Կոմիտաս Վարդապետ
- բ- Մովսէս խորենացի
- գ- Մեսրոպ Մաշտոց
- դ- Գրիգոր Նարեկացի

2. Ականջի ետեւ նետել կը նշանակէ:

- ա- Մոռնալ
- բ- անտեսել
- գ- չհասկնալ
- դ- Չուզել

3. խաչը հաւատքի նշան է, սիրտը սիրոյ, խարիսխը...

- ա- համբերութեան
- բ- գիտութեան
- գ- տոկունութեան
- դ- յոյսի

4. Երեւանի տեսարժան շէնքերէն ո՞ր մէկուն առջեւ զետեղուած է Մեսրոպ Մաշտոցի արձանը:

- ա- Օփերայի շէնքին
- բ- Մատենադարանին
- գ- Ազգային ժողովին
- դ- Թանգարանին

5. «Արեւն ելաւ զէջունցիներ, Դե՛հ ձի հեծնենք, առնենք...»

- ա- Գրքեր
- բ- Ջէնքեր
- գ- Բերդեր
- դ- Լեռներ

6. Նարտը..

- ա- Կերակուր է
- բ- Կենդանի մըն է
- գ- Թուղթի տեսակ է
- դ- խաղ մըն է

7. Լեզուաբան Հրաչեայ Աճառեանին անունով կը գտնուի:

- ա- Բառարան
- բ- Թերթ
- գ- Վանք
- դ- Ծխախոտ

8. Հետեւեալներէն ո՞ր մականունը կը գտնենք աշխարհահռչակ երաժշտական գործիքներու վրայ:

- ա- Ջէյթլեան
- բ- Ջիլճեան
- գ- Ջէնեան
- դ- Ջիլեան

9. Այս արուեստագէտներէն ո՞ր մէկը ծագումով հայ չէ:

- ա- Գարայան
- բ- Գառզու
- գ- Փարանճանով
- դ- Այվազովսքի

10. Ո՞վ է որ մէկ զարկով կը ջարդէ հազար:

- ա- անյաղթ աքլոր
- բ- Սասունցի Դաւիթ
- գ- Քաջ Նազար
- դ- Առիծ Մհեր

Սեպտեմբեր ամսուան պատասխանները

1-ա. Լաջիւն
 2-գ. Մեղրի
 3- բ. Festival de cannes
 4- դ. հայեացքը
 5- դ. մարդ ինքն իր թերութիւնները չընդունիր
 6- գ. Լեւոն Տէր Պետրոսեան
 7- ա. 10 տարի
 8- գ. արդար
 9- բ. գեղագրութիւն
 10- ա. ոսկեգոյն

Չորս Ս. Աւետարանիչներ

Հոկտեմբերի երկրորդ շաբաթը յիշատակուող Թարգմանչաց տօնը շուքի մէջ կը ձգէ Հոկտեմբեր ամսուան 2 այլ տօներ․ առաջին շաբթուան 72 աշակերտներու տօնը եւ երրորդ շաբթուան Չորս Ս. Աւետարանիչներու տօնը:

Յիսուսի հետեւողներուն թիւը շատ էր: Ասոնցմէ 12-ը իր կողմէ ընտրուած էին որպէս Առաքեալ (այսինքն Յիսուսի կողմէ ղրկուած, պատգամաւոր, դեսպան) որոնք Յտարի Յիսուսէն անբաժան մնացին: Ասոնց կարգին են մեզի ծանօթ Թադէոս եւ Բարթողոմէոս առաքեալները: Առիթով մըն ալ Յիսուս եօթանասուներկու աշակերտներ եւս նշանակեց եւ զանոնք զոյգ-զոյգ իրմէ առաջ ղրկեց իր երթալիք բոլոր քաղաքներն ու շրջանները անոնց ըսելով “հունձքը առատ է, բայց մշակները՝ քիչ. հետեւաբար խնդրեցէք հունձքի Տիրոջմէն, որ իր հունձքին համար մշակներ պատրաստէ եւ ղրկէ:” Մարկոս Աւետարանիչը հաւանաբար այս 72-էն մէկն էր:

Չորս Աւետարանները Աստուածաշունչին Նոր Կտակարանին՝ Յիսուսի ծնունդէն ետք գրուած բաժնին, առաջին 4 գիրքերն են: Իւրաքանչիւր Գրքի հեղինակը կը կոչուի Աւետարանիչ, որովհետեւ Քրիստոսի բերած Բարի Լուրին Աւետիսն է որ կու տայ իր Աւետարանին

ընդմէջէն: Աւետարաններու դասաւորումով ասոնք են Մատթէոս, Մարկոս, Ղուկաս եւ Յովհաննէս Աւետարանիչները:

Մատթէոս պաշտօնով մաքսաւոր էր, այսինքն հարկահաւաք, երբ Յիսուս զինք իր 12 Առաքեալներէն մէկը ըլլալու կանչեց: Մատթէոսի Աւետարանը իր ընթերցողներուն, յատկապէս իր ժամանակի Հրեայ քրիստոնէաներուն, կը յայտնէ թէ Յիսուսն է խոստացուած Փրկիչը, որ Աստուած խոստացած էր Հին Կտակարանի մարգարէութիւններուն մէջ: Մատթէոս աւետարանիչ Յիսուսը կը ներկայացնէ որպէս այն Մեծ Ուսուցիչը, որ Իշխանութիւն ունի մեկնաբանելու Աստուծոյ Օրէնքը եւ քարոզելու Աստուծոյ արքայութեան մասին:

Մարկոսի Աւետարանը չորս աւետարաններէն ամենէն կարճն է եւ գրուած է բոլորէն առաջ:

Հեղինակին մասին ծանօթութիւններ ունինք Նոր Կտակարանի 5-րդ, «Առաքեալներու Գործերը», գիրքէն որ գրուած է Ղուկաս Աւետարանիչին կողմէ եւ առաքելական նամակներէն: Մարկոսի Աւետարանը կը սկսի հաստատումով, թէ Յիսուս Քրիստոս Աստուծոյ Որդին է: Մարկոսի Աւետարանին մէջ Յիսուսի պատմութիւնը ներկայացուած է իր կատարած

Ս. Յովհաննէս Աւետարանիչ

Ս. Մարկոս Աւետարանիչ

գործերուն ընդմէջէն, քան թէ իր խօսքերուն եւ ուսուցումներուն:

Ղուկաս Յոյն բժիշկ մըն էր, որ աշակերտած էր Պօղոս առաքեալի եւ դարձած անոր հաւատարիմ գործակիցը եւ բազմաթիւ անգամներ անոր հետ ճամբորդած: Հոս կ'արժէ յիշել թէ Պօղոս, որ գրած է Նոր Կտակարանի 27 գիրքերէն 14-ը թեպէտեւ կը կոչուի առաքեալ, սակայն ան 12 առաքեալներուն խումբին չի պատկանիր: Պօղոսի առաքելութիւնը կը սկսի Յիսուսի Համբարձումէն 3-4 տարի ետք, երբ տակաւին Սօղոս կը կոչուէր եւ Երուսաղէմէն Դամասկոս կ'երթար Քրիստոնէաները հալածելու համար: Դամասկոսի ճամբուն վրայ ան Յիսուսի կը հանդիպի եւ կ'ըլլայ Քրիստոնէայ եւ կը կոչուի Պօղոս:

Ղուկասի Աւետարանը Յիսուսը կը ներկայացնէ որպէս Փրկիչը Իսրայէլի եւ մանաւանդ ամբողջ մարդկութեան: Ղուկասի Աւետարանը նաեւ յատուկ կերպով կ'արտացոլացնէ Աստուծոյ սէրը՝ մանաւանդ խոնարհ դասու մարդոց հանդէպ: Յատկանշականը այն է, որ կարգ մը դրուագներ

եւ առակներ մի'այն Ղուկասի Աւետարանին մէջ կը գտնենք: Օրինակ, Յիսուսի ծնունդին ժամանակ հովիւներուն այցը, պատանի Յիսուսը տաճարին մէջ, բարի սամարացիին, անառակ որդիին եւ ուրիշ առակներ, եւ այլն:

Մատթէոսի, Մարկոսի եւ Ղուկասի Աւետարանները ունենալով նման լեզու, նիւթեր եւ դասաւորում կը կոչուին Համատեսական Աւետարաններ:

Յովհաննէս՝ Յիսուսի 12 Առաքեալներէն կրտսերագոյնն է: Յովհաննէսի Աւետարանը յատկանշական կերպով տարբեր է միւս աւետարաններէն: Անկէ Յիսուսը կը ներկայացնէ որպէս Աստուծոյ Խօսքը որ մարմին եղաւ եւ մեր մէջ բնակեցաւ: Ինչպէս հեղինակը կ'ըսէ, այս Աւետարանը գրուեցաւ որպէսզի ընթերցողները հաւատան թէ Յիսուսն է խոստացուած Փրկիչը, Աստուծոյ Որդին, եւ յաւիտենական կեանք ունենան (20:31) : Յովհաննէս կը շեշտէ յաւիտենական կեանքի շնորհքը, որ մենք պիտի ստանանք Յիսուսի միջոցաւ: Յատկանշական է որ այս աւետարանը որեւէ առակ չի պարունակէր:

Ս. Մատթէոս Աւետարանիչ

Ս. Ղուկաս Աւետարանիչ

Կիրակնօրեան՝ Գկարներով

Նախ. Ա. Բ. Գ եւ Դ. լսարանային բաժին

Տէրունական Աղօթքով Կը սկսինք մեր Օրը

Կարճ Լուրեր Կիրակնօրեայէն

- Մեր 23-րդ տարեշրջանի արձանագրութիւնները տեղի ունեցան 8 Սեպտեմբեր 2002-ին: Արձանագրուեցան 42 աշակերտներ:
- Վերամուտը տեղի ունեցաւ 15 Սեպտեմբեր 2002-ին: Աշակերտութեան թիւն էր 66 :
- Մինչեւ 29 Սեպտեմբեր 2002, արձանագրուած աշակերտներուն թիւն է 78:
- Մեր 23-րդ տարեշրջանի կազմը

Օրդ. Մարիա Քէօսէյեան	դաստիարակ Բողբոջ դասարանին
Օրդ. Անի Գըլընճեան	դաստիարակ Կոկոն դասարանին
Տիկ. Վերա Կարապետեան	դաստիարակ Ծաղիկ դասարանին
Օրդ. Երան Լոշխաճեան	դաստիարակ Նախ. Ա. դասարանին
Օրդ. Գարոլ Գաբթանճեան	դաստիարակ Նախ. Բ. դասարանին
Օրդ. Յասմիկ Նաճարեան	դաստիարակ Նախ. Գ. եւ Դ. դասարաններուն
Տիկ. Յասմիկ Քանաճեան	դաստիարակ Նախ. Ե. դասարանին
Պրն. Սագօ Ասատուրեան	դաստիարակ Նախ. Զ. դասարանին
Տիկ. Շողիկ Նաճարեան	դաստիարակ Երկ. Ա. եւ Բ. դասարաններուն
Պրն. Թորոս Պապիկեան	դաստիարակ Երկ. Գ. դասարանին
Տիկ. Շաղիկ Պոյաճեան	Մաշտոցի Արձագանգ
Պրն. Րաֆֆի Պապիկեան	www.sourphagop.org
Պրն. Նիկոլ Դանիէլեան	Լուսանկարներ

- 22 Սեպտեմբեր 2002- ին Կիրակնօրեայի աշակերտներն ու ուսուցչական կազմը Ս. Հաղորդութիւն ստացան:
- Այս տարի Մաշտոցի Արձագանգին Տասնամեակն է:

Գիտե՛ս Թէ

- www.sourphagop.org ունի 492 էջեր որոնց 99% էն աւելին հայերէն են:

Մաշտոցի Արձագանգի այս թիւին իրենց մասնակցութիւնը բերին.-
 Յասմիկ Նաճարեան, Երան Լոշխաճեան, Գարոլ Գաբթանճեան,
 Թորոս Պապիկեան, Նիկոլ Դանիէլեան:

«ՄԱՇՏՈՑԻ ԱՐՁԱԳԱՆԳ»ը

կը գտնուի նաեւ համացանցի (internet) վրայ: Այցելեցէ՛ք www.sourphagop.org Զախ կողմի կոճակներէն «Պարբերաթերթ»ը ձեզ կ'ուղղէ դէպի «ՄԱՇՏՈՑԻ ԱՐՁԱԳԱՆԳ»ի ներկայ եւ նախկին թիւերուն ...